

گزارش شهر آرا از امتیازهای عضویت ایران در بریکس

عضویت کشورمان بازی برد-برد ایران و سایر اعضای این اتحادیه است

گزارش تحلیلی

روزنامه نگار
سیدحسین موسوی زاده

طرح نخست ایجاد گروه بریکس با نزدیکی چهار قدرت اقتصادی در حال ظهور جهان شامل برزیل، روسیه، چین و هند در دوران اوج یک جانبه گرایی آمریکا در اواسط دهه ۱۹۹۰ میلادی شکل گرفت. سابقه شکل گیری این گروه به سال ۲۰۰۱ بازمی گردد و در نهایت، گروه بریک در ۱۶ ژوئن ۲۰۰۹ به طور رسمی تأسیس شد و با اضافه شدن آفریقای جنوبی در ۲۱ سپتامبر ۲۰۱۰ نام آن پس از پیوستن این کشور از بریک، به بریکس، تغییر یافت. مهم ترین شاخصه در این گروه کارکردهای اقتصادی، مالی و پولی و همچنین گستره فرمانطقه ای و جهانی بودن اعضا و اثرگذاری آن بوده که به گروه، قدرت های اقتصادی نوظهور، معروف است. در حال حاضر، پنج کشور، بریکس، حدود ۳۱ درصد از تولید ناخالص داخلی جهانی را تشکیل می دهند، در حالی که سهم کشورهای جی ۷، کمتر از ۳۰ درصد است و پیش بینی می شود که سهم کشورهای بریکس از تولید ناخالص داخلی جهانی تا سال ۲۰۳۰ از ۵۰ درصد عبور کند و توسعه پیشنهادی گروه بریکس به شدت این هدف را تقویت خواهد کرد. ذخایر ارزی پنج کشور عضو بریکس بالغ بر ۴٫۴ تریلیون دلار برآورد شده است. مساحت کشورهای عضو بریکس در مجموع بیش از ۳۹ میلیون کیلومتر مربع (افزون بر

۱۵ میلیون مایل مربع) و جمعیت کل حدود ۳٫۲۱ میلیارد، یا حدود ۲۷ درصد از سطح زمین و ۴۲ درصد از جمعیت جهان است. برزیل، روسیه، هند و چین جزو ۱۰ کشور بزرگ جهان از نظر جمعیت، مساحت و تولید ناخالص داخلی هستند. در حال حاضر دو کشور عضو بریکس، عضویت دائم شورای امنیت را داشته و سه کشور دیگر داعیه عضویت دائم در شورای امنیت و اصلاح ساختارهای سیاسی و مالی جهانی را دارند. گروه بریکس ایده یک سیستم جهانی را تشویق می کند که شامل چندین قطب سیاسی و اقتصادی است که در آن، منافع کشورها به بهترین شکل از طریق توازن قوا و تعدد شرکا به جای سیستم تک قطبی آمریکا تضمین می شود و در نهایت به گفته جوزف دلبو، سالیوان، اقتصاددان دولت، دونالد ترامپ، رئیس جمهور سابق آمریکا، ایجاد واحد ارز جدید بریکس تهدیدی برای سلطه دلار آمریکا است و ممکن است دگرگونی نظم جهانی را تسهیل کند. رئیس جمهوری آفریقای جنوبی از موافقت گروه بریکس با عضویت کامل ایران و چند کشور دیگر در این گروه اقتصادی خبر داده و گفته است که تصمیم گرفته ایم از آژانتین، مصر، اتیوپی، ایران، عربستان سعودی و امارات برای عضویت در بریکس دعوت کنیم. بنابر اعلام رامافوسا، عضویت شش کشور یادشده در گروه بریکس از اول ژانویه سال آینده میلادی آغاز خواهد شد تا به پنج عضو کنونی این گروه یعنی برزیل، روسیه، هند، چین و آفریقای جنوبی بپیوندد.

ویژگی های اقتصادی بریکس

از تولید ناخالص داخلی جهانی

۳۱٪

از حق رأی در بانک جهانی

۱۳٪

سهم از صندوق بین المللی پول

۱۵٪

سهم از رشد اقتصاد جهانی

۵۰٪

عضویت ایران در بریکس

نکته ای که باید درباره عضویت ایران در بریکس به آن توجه کرد، همسویی سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران با اهداف و چشم اندازی است که بریکس برای خود تعریف کرده است. شاهد مثال این موضوع تلاش و رویکرد بریکس در کم رنگ کردن یک جانبه گرایی در معادلات جهان است، سیاستی که جمهوری اسلامی ایران به ویژه در دولت سیزدهم، سرلوحه اقدامات و برنامه های وزارت امور خارجه خود قرار داده است. تلاش برای دلزدایی از مبادلات اعضا، رویکرد دومی است که همسو با سیاست های ایران تعبیر می شود، مسیری که جمهوری اسلامی ایران سال ها به دلیل تشدید تحریم های غرب آن را دنبال می کند و سهم دلار را در تجارت خارجی خود به حداقل رسانده است. اما سؤال اساسی

اینجاست که عضویت در بریکس چه منافعی برای ایران دارد؟ در پاسخ به این سؤال باید به نقش این سازمان های بین المللی در بزنگاه های رویدادهای جهانی اشاره کرد. برای نمونه منزوی کردن ایران سیاست محتوم غرب در دهه اخیر علیه کشورمان بوده که عضویت در سازمان همکاری شانگهای، حضور در اتحادیه اوراسیا و تدوین برنامه های جامع همکاری با کشورها، موفقیت این سیاست را با چالش جدی روبه رو کرده است. به طور کلی عضویت در سازمان های منطقه ای و فرمانطقه ای علاوه بر منافع جالبی که برای ایران در حوزه اقتصاد و سیاست دارد، یک فرصت سازی برای اعضا در مناسبات منطقه ای و بین المللی تعبیر می شود، وجود چند کشور در یک مجموعه تعهد نانوشته بین اعضا ایجاد می کند که در موضوعات جهانی به ویژه مسائل چالش برانگیز از اعضای یکدیگر دفاع کنند و اجازه ندهند هژمونی غرب استیلا یابد.

مزایای ایران برای بریکس

رأیا کشورهای عضو گسترش دهد. در این بین گسترش همکاری های ایران با کشورهای قدرتمندی همچون روسیه، چین و هند در چارچوب گروه بریکس می تواند بر توان تأثیرگذاری ایران در معادلات منطقه ای و جهانی بیفزاید. باتوجه به افزایش مصرف انرژی در جهان و حضور کشورهای مصرف کننده انرژی در گروه بریکس، زمینه مناسبی برای همکاری در این خصوص وجود دارد که جایگاه و نقش ممتاز ایران را تقویت خواهد کرد. زیرا ایران علاوه بر آنکه دارای منابع درخور توجه انرژی است، از گذشته صادر کننده سنتی به برخی کشورهای عضو گروه بریکس نیز محسوب می شود. عضویت ایران در گروه بریکس می تواند موجب مشارکت فعال تهران در پروژه «جاده - کمربند» چین شود. در این زمینه ایران می تواند به مثابه پل شرق - غرب و برعکس عمل کند. در حالی که بیشتر کشورهای رقیب ایران عضو نهادهای منطقه ای و بین المللی هستند و بخشی از مسائل خود را در این نهادها مطرح کرده و از این رهگذر به مسائل منطقه ای و چندجانبه تبدیل و ایجاد اجماع می کنند، عضویت در گروه بریکس می تواند موجب ارتقای منزلت و جایگاه منطقه ای و بین المللی ایران شود. بنابراین عضویت در گروه بریکس که یکی از مهم ترین سازوکارهای اقتصادی در جهان به شمار می آید، با منافع ملی ایران همسویی دارد. باتوجه به وجود سازوکارهای اقتصادی در بریکس همچون بانک توسعه جدید و صندوق ذخیره، ایران می تواند با سهولت بیشتری از این نهادها وام بگیرد یا مشارکت آن ها را برای سرمایه گذاری در طرح های زیربنایی خود جلب کند.

بر اساس آنچه مقامات وزارت امور خارجه ایران اعلام کرده اند، شراکت بین ایران و بریکس، در برخی حوزه ها عملاً آغاز شده که در این ارتباط می توان به موضوع حمل و نقل اشاره کرد. در این حوزه، کریدور شمال - جنوب که هند را از طریق ایران به روسیه متصل می کند، عملاً بخشی از یک پروژه حمل و نقل در قالب بریکس است. همکاری های ایران و چین برای اتصال چین به خلیج فارس، دریای عمان و اقیانوس هند، عملاً چین و هند را به خلیج فارس وصل می کند و از طریق حمل و نقل ترکیبی می تواند چین را به آفریقای جنوبی و برزیل متصل کند. مقامات جمهوری اسلامی ایران همواره اعلام کرده اند که عضویت ایران در گروه بریکس و ارتقای همکاری های ایران با این گروه یک منفعت دوجانبه، هم برای ایران و هم برای اعضای بریکس است و در این ارتباط معتقد هستند در حوزه انرژی و تأمین امنیت پایدار آن، ایران یک ارزش افزوده مطلق برای اعضای بریکس و اعضای آتی آن است و حضور ایران و کشورهایمانند عربستان سعودی، امارات و برخی دیگر کشورها به عنوان دارندگان مهم ذخایر انرژی در جهان، در کنار بریکس و مشارکت در حوزه انرژی، موقعیت این بلوک اقتصادی را تقویت خواهد کرد. بریکس در حوزه مسائل اقتصاد بین الملل فعال است و تصمیمات مهم این گروه می تواند در آینده تأثیر مهمی در حوزه تجارت جهانی داشته باشد. حضور ایران در این گروه عملاً به معنای مشارکت در تصمیمات و فعالیت های مهم در سطوح جهانی است. بریکس سازوکاری برای تقویت روابط دو و چندجانبه میان کشورهای عضو است. بدیهی است که جمهوری اسلامی ایران از طریق عضویت در بریکس می تواند روابط خود

اهداف ۵ کشور عضو بریکس

برزیل

برزیل تا ۳۰ سال پیش، یکی از بدهکارترین کشورهای جهان بود، اما اکنون برزیل قدرت ششم اقتصاد جهان است. باتوجه به سیاست های برزیل، این کشور تبدیل به یک کشور صنعتی و قدرت ششم اقتصاد جهان در سال ۲۰۱۳ شد و در واقع جای انگلیس را در رتبه بندی اقتصاد جهانی گرفت. بحث حمایت از تولید داخلی و ایجاد بنگاه های زودبازده و ایجاد تعاونی های تولیدی و کشاورزی از مهم ترین کارهای برزیل بود که توانست با همکاری کشورهای عضو بریکس انجام دهد. برزیل از لحاظ کشاورزی، دامداری، صنعتی و فنی مهندسی یکی از کشورهای بسیار قوی در جهان است. این کشور در قالب سازمان بریکس توانسته جایگاهی برای خود پیدا کند.

روسیه

بعد از فروپاشی شوروی، روسیه بدترین وضعیت اقتصادی را از نظر تولید داخلی داشت. مسکو از نظر جهانی و رقابت با اروپایی ها و فشار اقتصاد جهانی بر روسیه، یک دهه مشکلات داشت، اما با تشکیل سازمان بریکس و عضویت پنج قطبی کشورها، روسیه جان تازه ای گرفت و توانست این مشکلات را به تدریج کنار بگذارد و از تجربیات این کشورها در ورود به جامعه تجارت جهانی بهره بگیرد. در این حال روسیه با دارا بودن مواد خام، ذخایر نفتی، گازی و معدنی و توانمندی تکنولوژی، با رویکرد تبادل اقتصادی و تجاری و فنی توانست خود را وارد بازار جهانی کند و اصول تجارت را یاد گرفته و کشوری قدرتمند شود.

هند

هند با ایجاد اتحاد با دیگر اعضای بریکس و تبادل تجربیات، توانسته به نتایج و پیشرفت های خوبی برسد و اکنون یک قطب تکنولوژی اقتصادی در جهان است. هند به مدت ۱۸ سال رشد اقتصادی درخور توجهی را ثبت کرده و از سال ۲۰۰۳ تا ۲۰۲۱، نرخ رشد تولید ناخالص داخلی هند فقط سه سال زیر ۶ درصد بوده است. صندوق جهانی پول پیش بینی می کند که رشد اقتصادی هند ادامه دار خواهد بود تا جایی که رشد اقتصادی این کشور را در پنج سال آینده بین ۶٫۸ تا ۷٫۸ درصد تخمین زده است. هند مانند چین یکی از بزرگ ترین واردکنندگان نفت و گاز جهان است و با وجود جمعیت زیادی که دارد، بهره چندان از منابع زیرزمینی ندارد. همین مسئله سبب می شود تا این کشور از عضویت ایران، امارات و عربستان در بریکس حمایت کند.

چین

چین به عنوان کشوری در حال توسعه، به دنبال شرکای جدیدی برای خود است. کشوری که آمریکا و اروپا رقیب آن هستند و سعی دارند به نوعی توسعه اش را مدیریت کنند. به همین دلیل چین به دنبال شرکایی در راستای ارتباطات خود می گردد تا بتواند توسعه پیدا کند. از این رو چین با کشورها تعاملاتی داشته و توانسته توسعه بیشتری پیدا کند و رشد خود را تسریع دهد و بازارهای جدیدی پیدا کند و شرکای جدیدی در صحنه بین المللی داشته باشد. این امر موفقیت بزرگی برای چین بوده است.

آفریقای جنوبی

آفریقای جنوبی به دنبال توسعه یافتگی است و در شرایط فعلی سعی دارد در راستای منافع ملی، تولید ناخالص داخلی و رشد اقتصادی خود را توسعه داده و در صحنه بین المللی حضور داشته باشد. آفریقای جنوبی بعد از عضویت در بریکس و تبادل با چهار کشور دیگر آن، توانسته در بخش سرمایه گذاری داخلی و رشد ناخالص تولید ملی و در بحث مدیریت صادرات جهانی و بخش خصوصی سازی موفقیت داشته باشد.

محورهای کلی مورد توجه بریکس

تشکیل بانک توسعه و ذخیره ارزی
در برابر نهادهای غربی، همچون بانک جهانی و صندوق بین المللی پول

افزایش مبادلات تجاری بین کشورهای عضو و در نتیجه تقلیل وابستگی اقتصادی به اروپا و آمریکا

استفاده از پتانسیل کشورهای در حال توسعه برای تغییر مناسبات اقتصاد جهانی و عادلانه تر کردن آن

ایجاد روابط جنوب-جنوب (کشورهای در حال توسعه)

ایفای نقش مؤثر در کمک کردن به کشورهای در حال ورشکستگی

تأثیرگذاری مثبت بر بحران های اقتصادی مهم جهانی

۴٫۴ درصد
رشد اقتصادی در سال ۱۴۰۱

۹۰ درصد
سهم بخش خصوصی در صنایع استان

۳۰۰ میلیون دلار
جذب سرمایه در سال ۱۴۰۱

۸ درصد
سهم استان از صادرات کشور

۶۴۳۴۰۰۰ نفر
جمعیت خراسان رضوی

۵۰ نوع
ماده معدنی در استان

رتبه سوم
در ماشین آلات و وسایل نقلیه

رتبه دوم
در صنعت پوشاک

رتبه اول
در صنایع غذایی

۵۳۹۶ عدد
واحد صنعتی در استان

مزیت ژئوپلیتیک
نزدیکی به کشورهای آسیای میانه

۵۰ درصد
سهم صنعت از صادرات خراسان رضوی

۵٫۵ درصد
سهم استان از تولید ناخالص داخلی کشور

۳۲۰۰۰۰۰۰ نفر
تعداد زائر سالانه در مشهد

وضعیت اقتصادی خراسان رضوی

وضعیت اقتصادی خراسان رضوی در ایران که می تواند در ادامه عضویت کشورمان در باشگاه بریکس اثرگذار باشد